

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **J. P.**, bývajúceho v K., proti žalovaným **1/ Slovenskej republiky**, za ktorú koná Okresný súd Košice I, Štúrova č. 29, Košice, **2/ Slovenskej republiky**, za ktorú koná Krajský súd v Košiciach, Štúrova č. 29, Košice, **o náhradu škody**, vedenej na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 17 C 273/2011 a na Krajskom súde v Banskej Bystrici pod sp. zn. 7 NcC 43/2011, v konaní o vylúčení sudcov Krajského súdu v Košiciach členov senátu 11 NcC JUDr. A. Č., JUDr. J. Č. a JUDr. Ľ. K. z prejednávania a rozhodovania veci, takto

r o z h o d o l :

Sudcovia Krajského súdu v Košiciach členovia senátu 11 NcC JUDr. A. Č., JUDr. J. Č. a JUDr. Ľ. K. **n i e s ú v y l ú č e n í** z prejednávania a rozhodovania tejto veci (veci vedenej na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 17 C 273/2011).

O d ô v o d n e n i e

Predseda Krajského súdu v Košiciach v konaní vedenom na tomto súde pod sp. zn. 7 NcC 43/2011 podľa § 16 ods. 1 O.s.p. predložil vec Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na rozhodnutie o vylúčení sudcov (členov senátu 11 NcC, ktorému prislúcha vo veci konať a rozhodovať) JUDr. A. Č., JUDr. J. Č. a JUDr. Ľ. K., na základe ich oznámení (č.l. 28 a č.l. 14 spisu), pretože nezistil dôvody pochybovať o ich nezaujatosti (§ 15 ods. 1 O.s.p.).

V písomnom oznámení (č.l. 28 a č.l. 14 spisu) sudcovia JUDr. A. Č., JUDr. J. Č. a JUDr. Ľ. K. zhodne vyslovili obavu - pochybnosť o ich nezaujatosti z dôvodu, že žalovanou stranou je Krajský súd v Košiciach (ich služobný úrad).

Predseda Krajského súdu v Košiciach k oznámeniu sudcov uviedol, že nie je dôvod pochybovať o ich nezaujatosti (viď predkladacia správa z 27. marca 2012).

Účelom § 14 ods. 1 O.s.p. je prispieť k nestrannému prejednávaniu veci, k nezaujatému prístupu súdu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Z hľadiska uvedeného ustanovenia je právne významný vzťah sudcu, a to buď:

1. k veci (o vzťah tejto povahy ide napríklad vtedy, keď sudca je účastníkom alebo vedľajším účastníkom konania, keď má osobný záujem na určitom výsledku konania, ale tiež vtedy, keď sudca verejne – napríklad prostredníctvom médií alebo iným spôsobom vyjadril právny názor na vec, ktorý je objektívne spôsobilý ohroziť jeho nestrannosť),
2. k účastníkom konania [o takýto vzťah ide v prípade vzťahu sudcu charakteru rodičovského, manželského, súrodeneckého alebo iného blízkeho rodinného vzťahu alebo relevantného osobného vzťahu (tak pozitívneho alebo negatívneho)],
3. k zástupcom účastníkov konania (viď vyššie bod 2.).

Pri posudzovaní dôvodnosti oznámenia označených sudcov o skutočnostiach vylučujúcich sudcu z prejednávania a rozhodovania veci vychádzal Najvyšší súd Slovenskej republiky zo zákonnej prezumpcie nestrannosti sudcov a z toho, že výnimky z tejto prezumpcie stanovuje iba zákon. Sudcovia sú totiž vo všeobecnosti vylúčení z prejednávania a rozhodovania vecí (len vtedy alebo až vtedy), ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti (viď ustanovenie § 14 ods. 1 O.s.p.).

Integrálnou súčasťou práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd) je garancia toho, aby vo veci rozhodoval nezávislý a nestranný sudca. Ústavná úprava práva na spravodlivý proces (čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky) zároveň na druhej strane zahrňuje aj právo na to, aby právna vec účastníka nebola odňatá zákonnému sudcovi, ktorý bol určený podľa zákonných pravidiel príslušnosti súdov (čl. 48 Ústavy Slovenskej republiky). V zásade teda platí, že v určitej právnej veci by mal rozhodovať nezávislý a nestranný sudca vecne a miestne príslušného súdu, určený rozvrhom práce príslušného súdu a tento tzv. zákonný sudca by sa už v ďalšom priebehu konania nemal meniť. Výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu predstavuje inštitút vylúčenia sudcu z rozhodovania, ktorý zákonom predpokladaným postupom a zo zákonom

predpokladaných dôvodov pripúšťa, aby zákonný sudca bol vylúčený z ďalšieho rozhodovania. Zámer, ktorý tu umožňuje prelomiť ústavnú zásadu nezmeniteľnosti zákonného sudcu, spočíva v možnosti zmariť hroziace riziko, že by vo veci mohol rozhodovať zaujatý a nie nestranný sudca.

Nestrannosť sa definuje spravidla ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti a nadŕžania určitej procesnej strane). Obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu. Súd musí každú vec prerokovať a rozhodnúť tak, aby voči účastníkom postupoval nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadŕžal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutia vo veci. Nestranný súd poskytuje všetkým účastníkom konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (II. ÚS 71/97). Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania veci buď na návrh účastníka súdneho konania (§ 15a O.s.p.), alebo na základe návrhu (oznámenia) samotného sudcu (§ 15 O.s.p.). Obsahom práva na prerokovanie veci pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prerokovania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prerokovanie veci nestranným súdom je len povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03).

Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska (sudcu), ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje teória zdania nezaujatosti [porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („Justice must not

only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, alebo účastníka konania, považujúceho sudcu za zaujatého, ale v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je to, či vyslovená obava je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či uvádzané okolnosti sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu, teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného.

Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (pozri tiež Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat' zaujatosť dôležitá, ale nie rozhodujúca; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

Z uvedenej judikatúry ESLP a Ústavného súdu Slovenskej republiky možno vyvodit', že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďiť prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci disponuje. Aj pri zohľadnení teórie zdania môže byť sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k veci, účastníkom alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranne.

Judikatúra sa ustálila v názore, že skutočnosť, že sudca sa zo svojich subjektívnych hľadísk „cíti zaujatý“, nezakladá bez ďalšieho dôvod pre jeho vylúčenie z prejednávania a rozhodovania veci, ak povaha okolností, z ktorých vyvodzuje možnosť vzniku pochybností o svojej nezaujatosti, nemôže z objektívneho hľadiska viesť k legitímnym pochybnostiam o nestrannosti súdneho rozhodovania (Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. apríla 2009 sp. zn. 3 Nc 13/2009 prijaté občianskoprávnym kolégium Najvyššieho súdu 28. mája 2009 na uverejnenie v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky).

V predmetnej veci sudcovia svoje obavy z prípadnej zaujatosti vyvodzujú vzhľadom na – „pomer sudcu k žalovanej 2/ ako účastníčke konania“ – Slovenskej republike (štátu), za ktorého koná krajský súd ako ich služobný úrad.

Pokiaľ ide o subjektívne aspekty nestrannosti namietaných sudcov je potrebné konštatovať, že ich obava (pocit) z nestrannosti, nestačí na založenie dôvodných pochybností o nedostatku nezaujatosti vzhľadom na právne (ústavné i zákonné) garancie nezávislosti sudcov a zákonné povinnosti sudcov konať vo veci bez predsudkov, nezávisle a nestranne. Pokiaľ nedôjde k nepreukázaniu konkrétnych pochybností, nie je dôvod pochybovať o nezaujatosti namietaných sudcov zo subjektívneho hľadiska. Vyjadrenia dotknutých sudcov neindikujú v tejto rovine žiadne konkrétne okolnosti, ktoré by odôvodňovali pochybnosti o ich nezaujatosti. Uvedení sudcovia nemajú k veci, k účastníkom konania ani k ich zástupcom - ako to vyplýva z ich oznámenia - žiaden vzťah uvedený v § 14 ods. 1 O.s.p. Dôvodom k pochybnostiam o ich nezaujatosti nemôžu byť ani úvahy založené na skutočnosti, že v danej veci je žaloba podaná voči štátu, za ktorý koná pred súdom krajský súd, pretože takáto skutočnosť sama o sebe nevypovedá o vzťahu dotknutých sudcov k účastníkom konania alebo k prejednávanej veci; z nej samotnej totiž nie je možné vyvodiť dôvod, ktorý by bol spôsobilý ovplyvniť nestranné rozhodovanie.

Procesne i všeobecne je nutné rozlišovať medzi pojmom súd a sudcovia; z hľadiska zásad spravodlivého procesu citlivo zvažovať ich vzťah. V posudzovaných súvislostiach nezodpovedá právnym pomerom priliehavosť názoru o mechanickom vzťahu medzi organizačnou zložkou - krajským súdom (resp. súdom vôbec) vystupujúcim v súkromnoprávnom vzťahu za štát a sudcami tohto súdu. Predovšetkým účastníkom konania

v danom prípade je štát, za ktorý vystupuje jeho organizačná zložka. Vzťah sudcov k tejto organizačnej zložke štátu je pri výkone rozhodovacej činnosti súdov riadený princípom prezumpcie nezávislosti súdnej moci, ktorá nepodlieha subjektívnym pocitom sudcov pri ich rozhodovaní a nie je ničím zaťažovaná v ich postojoch voči organizačnej zložke. Pôsobenie sudcov v organizačnej zložke (tiež v pozícii služobného úradu) je vždy objektívne dané. Len samá táto skutočnosť nemôže byť dôvodom vylúčenia sudcov. Sudcovia súdu, ktorý koná za štát v občiansko-súdnom konaní, nie sú bez ďalšieho (len preto, že pôsobia na tomto súde) vylúčení z prejednávania a rozhodovania vecí. Iný názor by prezumoval neprijateľný stav, že každý sudca bude vylúčený z prejednávania a rozhodovania vecí len kvôli tomu, že bola podaná žaloba voči štátu, za ktorú vystupuje súd ako jeho organizačná zložka. Sudcovia ako reprezentanti verejnej moci by tak apriórne stáli vo svetle spochybňujúcom ich profesionálne schopnosti.

Pri rozhodovaní, či uvádzané okolnosti prezrádzajú nedostatok nestrannosti sudcov (z objektívnych aspektov) a teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti vychádzal Najvyšší súd Slovenskej republiky z vyššie citovanej judikatúry ESLP, ktorá vyžaduje, aby sa obava z nedostatku nestrannosti zakladala na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného. Existencia oprávnených pochybností závisí od posúdenia konkrétnych okolností prípadu. Tzv. objektívna nestrannosť sa teda posudzuje nie podľa subjektívneho postoja sudcu, ale podľa objektívnych symptómov - rozhodujúca je existencia objektívnych skutočností, ktoré vzbudzujú pochybnosť o jeho nestrannosti v očiach strán a verejnosti (porovnaj I. ÚS 332/08, III. ÚS 158/08).

Vychádzajúc z oboch uvedených hľadísk (objektívnej a subjektívnej stránky sudcovskej nezávislosti), Najvyšší súd Slovenskej republiky nezistil naplnenie predpokladov v zmysle § 14 ods. 1 O.s.p. zakladajúcich pochybnosti o nezaujatosti sudcov určených rozvrhom práce k prejednaniu a rozhodnutiu tejto veci a preto o týchto rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 4. apríla 2012

JUDr. Daniela Š v e c o v á, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková